

Ár 2012, mánudaginn 16. nóvember er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 132/2012**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 30. júlí 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 24. júlí 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 30. júlí 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 17. september 2012. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 18. september 2012, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 16. nóvember 2012.

II.

Málsatvik.

Þann 7. nóvember 2006 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 2.560.000 gefið út af A, til varnaraðila. Sóknaraðili tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð á láninu. Með undirritun sinni á skuldabréfið staðfesti sóknaraðili að hafa kynnt sér efni upplýsingabæklings varnaraðila um persónuábyrgðir og veðtryggingar þriðja aðila.

Fyrir liggur ódagsett yfirlýsing, sem sóknaraðili undirritaði. Þar kemur eftirfarandi fram: „*Samhliða því að undirrituð M tekur á sig sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfi að fjárhæð kr. 2.560.000.00 (greiðir skuldir samkv. samkomulagi), vegna A, lýsir undirrituð því yfir að henni er kunnugt um fjárhagsstöðu A og henni er ljóst að miðað við fjárhagsstöðu A eins og hún er nú, geti brugðið til beggja átta með efndir á skuldbindingum hennar. Undirrituð hefur kynnt sér efni bæklings um persónuábyrgðir þriðja aðila og samkomulag um sama efni sem fjármálastofnanir eiga aðild að frá júlí 1999 og er kunnugt um að A stenst ekki greiðslumat. Undirrituð lýsir því yfir að hún geti ekki borið það fyrir sig gagnvart F að A hafi ekki staðist*

greiðslumat komi til þess að ábyrgðin verði virk og skuldin innheimt hjá undirrituðum.“

Þann 12. júlí 2012 fór lögmaður sóknaraðila fram á gögn vegna umræddrar lánveitingar, einkum gögn sem sýnt gætu fram á að stofnað hafi verið til ábyrgðarskuldbindingarinnar með réttum hætti. Varnaraðili kvað ábyrgðina gilda þann 13. júlí 2012.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 24. júlí 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að úrskurðað verði óskuldbindandi og felld verði úr gildi ábyrgðarskuldbinding sem sóknaraðili gekkst undir á skuldabréfi nr. X.

Sóknaraðili vísar til samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Samkvæmt 1. gr. sé markmið þess að draga úr vægi ábyrgða einstaklinga og að lánveitingar verði miðaðar við greiðslugetu greiðanda og eigin tryggingar hans. Með samkomulaginu hafi aðilar þess, að varnaraðila meðtöldum, sett sér meginreglur til verndar ábyrgðarmönnum í þeim tilvikum þegar skuldaábyrgð eða veð í eigu annars einstaklings séu sett til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu, sbr. 2. málsl. 1. gr. samkomulagsins.

Sóknaraðili vísar til þess að samkvæmt 1. mgr. 3. gr. samkomulagsins skuli meta greiðslugetu greiðanda þegar skuldaábyrgð sé sett til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Hins vegar beri í þessu tilfalli að líta til 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins sem innihaldi þá meginreglu að fjármálafyrirtæki sé skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur hærri fjárhæð en kr. 1.000.000. Samkvæmt framansögðu álitur sóknaraðili ljóst að samkomulagið taki til ágreinings máls þessa.

Sóknaraðili bendir á að varnaraðili hafi ekki sýnt fram á að greiðslumat hafi verið framkvæmt og kynnt fyrir sóknaraðila þegar hún hafi gengist undir umrædda ábyrgðarskuldbindingu. Lögmaður sóknaraðili hafi óskað eftir því við bankann með tölvupósti dags. 12. júlí sl., að hann sendi sér gögn er vörðuðu ábyrgðarskuldbindinguna þ.á.m. umrætt greiðslumat. Greiðslumatið hafi hins vegar ekki borist.

Vísar sóknaraðili til þess að skv. 1. mgr. 3. gr. samkomulagsins beri lánastofnunum að láta skuldara gangast undir greiðslumat fyrir lánveitinguna og kynna niðurstöðu þess fyrir ábyrgðarmanni eða veðsala áður en hann gengst í ábyrgðina, sbr. 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins. Slíkt greiðslumat hafi bankinn hins vegar ekki látið gera í samræmi við afdráttarlausan áskilnað samkomulagsins og beri því að fella umrædda ábyrgðarskuldbindingu úr gildi. Sóknaraðila hafi því verið ókunnugt um skuldastöðu skuldara bréfanna á þessum tíma.

Þá bendir sóknaraðili ennfremur á úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 1/2008 máli sínu til stuðnings.

Með vísan til alls þess sem að framan sé rakið, hvers um sig og saman, álitur sóknaraðili að víkja beri til hliðar sem óskuldbindandi ábyrgðaryfirlýsingu sóknaraðila.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili vísar til þess að þegar sóknaraðili hafi undirritað skuldabréfið hafi falist í því loforð sem skuldbindi sóknaraðila. Sönnunarbyrði um að skuldbinding sóknaraðila sé fallin úr gildi eða ógild hvíli á sóknaraðila og hafi hún ekki sýnt fram á það. Samkomulagið hafi ekki lagagildi og feli það ekki í sér ófrávikjanlegar formreglur sem sjálfkrafa hafi þær afleiðingar að ógilda beri ábyrgðaryfirlýsingu hafi þeim ekki verið fylgt til hlítar. Meta þurfi allar aðstæður við lánveitingu, samning aðila og önnur atriði sem varpað geti ljósi á það hvort ógilda beri veðsetninguna og þá í samræmi við 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa. Til stuðnings þessu bendir varnaraðili á dóm Hæstaréttar í máli nr. 116/2010. Jafnframt vísar varnaraðili til úrskurðar úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 91/2011.

Varnaraðili hafnar því að ógilda beri skuldbindingu sóknaraðila skv. skuldabréfinu á grundvelli þess að ekki hafi verið framkvæmt greiðslumat enda hafi legið fyrir að sóknaraðili vissi að dóttir hennar myndi ekki standast greiðslumat og fyrir liggja yfirlýsing þess efnis. Þar komi fram að hún hafi gert sér grein fyrir fjárhagsstöðu dóttur sinnar og að „*brugðið gæti til beggja átta með efndir á skuldbindingum hennar*“. Miðað við þetta telur varnaraðili ótrúverðugt að það hafi verið ákvörðunarástæða sóknaraðila við lánveitinguna að hún fengi að kynna sér neikvætt mat á greiðslugetu skuldara enda taki hún það sérstaklega fram að hún geri sér grein fyrir því að dóttir hennar standist ekki greiðslumat. Hún hafi jafnframt staðfest með yfirlýsingu sinni að hún hafi kynnt sér efni bæklinga varnaraðila um persónuábyrgðir þriðja aðila og staðfesti að hún geti ekki borið fyrir sig síðar að dóttir hennar hafi ekki staðist greiðslumat.

Varnaraðili bendir á að ástæða þess að greiðslumeta skuli lántakendur sé svo að væntanlegir ábyrgðarmenn geti tekið upplýsta ákvörðun áður en þeir gangist í ábyrgð. Í þessu tilviki hafi sóknaraðili sannanlega verið upplýst og sé því ekki ósanngjarnt af hálfu varnaraðila að bera fyrir sig sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila skv. skuldabréfinu, sbr. 36. gr. laga nr. 7/1936. Til viðbótar bendir varnaraðili á niðurstöðu Hæstaréttar í máli nr. 153/2005 [sic]. Dómurinn færi enn frekari stuðning við afstöðu varnaraðila um að leggja verði aðaláherslu á að ábyrgðarmaður sé upplýstur um fjárhagsstöðu greiðanda lánsins þegar hann gangist í ábyrgðina en ekki að ákvæðum samkomulagsins sé fylgt eftir orðanna hljóðan.

Varnaraðili bendir jafnframt á að skuldabréfið hafi verið útgefið árið 2006 og hafi sóknaraðili ekki gert athugasemd við það fyrr en nú og hafi því að mati varnaraðila sýnt af sér tómlæti. Í því sambandi vísar varnaraðili til niðurstöðu dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-4871/2011.

Varnaraðili telur að sóknaraðili hafi ekki sýnt fram á að það sé ósanngjarnt af hálfu varnaraðila að bera fyrir sig ábyrgð sóknaraðila, hvað þá að önnur skilyrði 36. gr. laga nr. 7/1936 séu uppfyllt. Beri því að hafna kröfu sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til varnaraðila.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001, er undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarfélaga

sinna. Varnaraðili var eitt þessara aðildarféлага. Verður varnaraðili talinn bundinn við efni þess. Umrætt samkomulag tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að meta greiðslugetu skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar, en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Óumdeilt er að varnaraðili mat ekki greiðslugetu A, útgefanda skuldabréfs nr. X og að það verklag var ekki í samræmi við ákvæði samkomulagsins. Af fyrri úrskurðum úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki t.d. nr. 91/2011 og 115/2011 og dómafordæmum má hins vegar draga þá afdráttarlausu ályktun að vanhöld á því að framkvæma greiðslumat leiði ekki fyrirvaralaust til þess að ábyrgðarskuldbinding falli niður. Verður hér mjög að líta til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga og sanngirnissjónarmiða.

Í samræmi við þann tilgang samkomulagsins að draga úr vægi ábyrgðarskuldbindinga verður að gera greinarmun á því annars vegar þegar fjármálafyrirtæki leitast við að fara á svig við efni þess með því t.d. að útbúa yfirlýsingar í stöðluðum lánsskjölum um að í ábyrgð sé gengist þrátt fyrir vitneskju um getuleysi skuldara til greiðslu og hins vegar tilvikum þar sem ábyrgðarmenn gefa sérstakar yfirlýsingar um að þeim sé kunnugt um bága stöðu skuldara og að hann standist ekki greiðslumat, lýsa vilja sínum til að gangast í ábyrgðina samt sem áður og afsala sér öllum rétti til að byggja rétt á því að greiðslumat hafi ekki farið fram. Sóknaraðili undirritaði slíka yfirlýsingu samhliða því sem hann gekkst í ábyrgð fyrir skuldabréfinu og verður að hafna því að ábyrgðinni verði vikið til hliðar á grundvelli samkomulagsins, sbr. 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga, sbr. úrskurður úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 115/2011.

Í ljósi alls framangreinds verður að hafna kröfu sóknaraðila um að ógilda beri sjálfskuldarábyrgð hans á skuldabréfi nr. X, með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 16. nóvember 2012.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Oddur Ólason